

NAOKI HIGASHIDA

**ZEVEN
KEER
VALLEN,
ACHT
KEER
OPSTAAN**

Met een inleiding van David Mitchell

Vertaald door Harm Damsma en Niek Miedema, naar de
Engelse vertaling van K.A. Yoshida en David Mitchell

MEULENHOF

ISBN 978-90-290-9281-4
ISBN 978-94-023-1144-0 (e-book)
NUR 320

Oorspronkelijke titel: *Fall Down Seven Times, Get Up Eight:
A Young Man's Voice from the Silence of Autism*
Omslagontwerp: Pinta Grafische Producties
Omslagbeeld: Kay & Sunny
Auteursfoto © Jun Murozono
Zetwerk: Pre Press Media Groep, Zeist

© 2015 Naoki Higashida
© 2017 inleiding David Mitchell
© 2018 Nederlandse vertaling Harm Damsma, Niek Miedema en
Meulenhoff Boekeryj bv, Amsterdam

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van
druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze ook, zonder vooraf-
gaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

INHOUD

Inleiding	7
Bij deze uitgave	24
Deel 1 Vanaf hier gezien	25
Deel 2 Tijd en leven	47
Een alfabet-interview in de daklozenkrant, door verkopers en redacteuren	65
Deel 3 Tekstballonnen	73
Deel 4 Schooljaren	97
Een reis	125
Deel 5 Innerlijke weersgesteldheid	141
Deel 6 Voorzichtig, breekbaar	161
Een alfabet-interview in de daklozenkrant, door verkopers en redacteuren	185
Deel 7 Weg	191
Deel 8 Thuis	213
Nawoord	237

INLEIDING

Naoki Higashida, inmiddels in de twintig, is een vriendelijke, bedachtzame jongeman die bij zijn ouders woont in Chiba, een prefectuur even buiten Tokio. Naoki is autistisch, in een vorm die wordt aangeduid als ernstig en non-verbaal, zodat het voeren van al die vanzelfsprekende gesprekjes die de levens van de meesten van ons zo vergemakkelijken voor hem niet is weggelegd. Dankzij een combinatie van oefening, doorzettingsvermogen en geduld heeft hij echter geleerd te communiceren door zinnen 'uit te typen' op een zogeheten alfabetraster, een stuk karton waarop alle lettertekens van het qwertytoetsenbord zijn aangebracht, plus de tekens voor 'JA', 'NEE' en 'KLAAR'. Naoki spreekt de fonetische karakters van het Japanse *hiragana*-alfabet hardop uit en raakt daarbij de overeenkomstige Romeinse letters aan, zodat er zinnen ontstaan die door een transcribent worden genoteerd. (Niemand houdt tijdens deze procedure zijn of haar hand in de buurt van die van Naoki om deze te sturen, een gegeven dat mensen die communiceren via een alfabetraster de sceptische buitenwacht keer op keer moeten voorhouden.) Dit klinkt misschien als een nogal bewerkelijke manier om te vertellen wat je te vertellen hebt, en dat is het ook. Daar komt nog bij dat Naoki door zijn autisme voortdurend wordt bestookt met

dingen die hem afleiden, zodat hij regelmatig halverwege een zin opstaat, gaat rondlopen en door het raam naar buiten gaat staan kijken. Hij verliest heel makkelijk de draad van zijn verhaal en moet de zin dan opnieuw beginnen. Ik heb Naoki binnen zestig seconden een ingewikkelde zin zien produceren, maar hem er ook weleens twintig minuten over zien doen om een eenvoudig zinnetje van een paar woorden af te ronden. Als hij een laptop gebruikt, kan Naoki het af zonder menselijke transcribent, maar het beeldscherm en de tekstconverteer (de dropdownmenu's die nodig zijn om de tekst in Japanse karakters om te zetten) vormen dan een nieuwe bron van afleiding. Naoki heeft elke zin in dit boek met behulp van zijn alfabetraster of zijn laptop geschreven.

Ik leerde Naoki's werk eerder kennen dan hemzelf. Mijn zoon is autistisch en mijn vrouw komt uit Japan, dus toen ons kind nog klein was en zijn autisme ons voor heftige problemen stelde, zocht zij het internet af naar boeken in haar moedertaal die ons praktische inzichten zouden kunnen bieden in hoe we met hem moesten omgaan, iets wat ons vaak niet goed lukte. Haar zoektocht op het internet leidde naar *Jiheisho no boku ga tobihaneru riyu* (*Waarom ik soms op en neer spring*), een boekje dat de auteur had geschreven toen hij nog maar dertien was, en dat was gepubliceerd bij een kleine, gespecialiseerde uitgever. Onze boekenkasten puilden uit van dikke boekwerken van deskundigen op het gebied van autisme en van de boeken met getuigenissen van autisten zelf. Hoewel veel van die werken waardevol waren, boden ze doorgaans maar weinig praktische hulp bij de omgang met een niet-pratend, vijfjarig jongetje dat regelmatig overstuur was. Mijn vrouw waagde het erop en bestelde het boek van Naoki omdat hij wat leeftijd betreft niet heel ver van onze zoon af zat, en ook niet praatte. Toen we het boek eenmaal in huis hadden, begon ze er hardop stukken uit te vertalen aan de

keukentafel, en veel van de ultrakorte hoofdstukjes bleken onmiddellijk licht te werpen op de gedragingen van onze zoon: waarom hij weleens met zijn hoofd tegen de grond bonkte, waarom hij soms nauwelijks kleren aan zijn lijf kon verdragen, waarom hij in lachen, woede of huilen kon uitbarsten zonder dat daar een duidelijke aanleiding voor leek te zijn. De theorieën van neurotypische schrijvers die ik tot dan toe had gelezen waren speculaties die soms hout sneden, maar soms ook niet. *Waarom ik soms op en neer spring* bood geloofwaardige verklaringen die rechtstreeks afkomstig waren van het alfabetraster van een ervaringsdeskundige.

Inzichten kunnen tot zelfverwijt leiden – ik besepte hoe weinig ik altijd van het autisme van mijn zoon had begrepen – maar van een beetje zelfverwijt is nog nooit iemand slechter geworden. Ik vond een paar clips van Naoki op YouTube en schrok ervan hoe overduidelijk zichtbaar zijn autisme is, veel zichtbaarder dan dat van mijn eigen zoon. De tegenstelling tussen Naoki's uiterlijke verschijning en zijn vermogen om gevoelens in teksten uit te drukken, maakte diepe indruk op mij. Het was duidelijk dat hij leed aan het soort instortingen, fixaties, lichamelijke en verbale tics dat nog maar een paar jaar geleden tot een kort, troosteloos leven in opsluiting zou hebben geleid. In *Waarom ik soms op en neer spring* gaf dezelfde jongen echter blijk van een intelligentie, creativiteit, analytisch en empathisch vermogen, en emotionele reikwijdte die niet onderdeden voor de mijne. Wat me met name intrigeerde was dat die laatste twee zaken – empathisch vermogen en emotionele reikwijdte – nu juist zaken zijn die mensen met autisme altijd heetten níet te bezitten. Hoe zat dit? Dat Naoki leed aan een ernstige vorm van autisme bleek glashelder uit de clips op YouTube en uit de in 2010 door Gerardine Wurzburg gemaakte documentaire over autisme *Wretches and Jabberers*. Dit betekende dat er twee mogelijkheden waren.

はい ○ 取消し X いいえ
 Q W E R T Y U I O P
 A S D F G H J K L
 Z X C V B N M ?
 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
 田 「 」 () 行 田 おわり

あいうえお
 かきくけこ □
 さしすせそ □
 たちつてと
 なにぬねの □ □ や □
 はひふへほ
 まみむめも 、
 や ゆ よ °
 らりるれろ
 わ を ん
 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

BIJ DEZE UITGAVE

Evenals bij *Fall Down Seven Times, Get Up Eight*, de in 2017 verschenen Engelstalige editie van *Nanakorobi yaoki* waarop deze Nederlandse vertaling is gebaseerd, zijn aan de tekst drie hoofdstukken toegevoegd uit *Aru ga mama ni jiheisho desu* (*Autistisch als het is*), een boek dat Naoki Higashida in 2013 schreef. Daarnaast zijn er enkele nieuwe hoofdstukken bij gekomen die Naoki in de jaren 2014-2016 schreef in antwoord op vragen van zijn Engelse vertalers David Mitchell en Keiko Yoshida. De auteur heeft ook een aantal hoofdstukken herzien of uitgebreid en is akkoord gegaan met een nieuwe hoofdstukvolgorde, gebaseerd op een indeling in acht thema's. Het korte verhaal – 'Een reis' – werd in 2015 geschreven om in de Britse uitgave te kunnen worden opgenomen. Het interview met de Japanse daklozenkrant dateert uit datzelfde jaar.

DEEL 1

VANAF HIER GEZIEN

1

MOEDERDAG 2011

Er zijn kinderen die niet 'bedankt voor alles, mama' kunnen zeggen. Er zijn misschien moeders die daar verdrietig van worden, en er zijn misschien ook moeders die een soort van droefheid voelen omdat ze op Moederdag nooit een bos anjers krijgen. Ik vrees dat ik het verdriet dat die moeders ervaren nooit echt zal kunnen navoelen, maar wat ik wel heel goed weet is wat die kinderen die hun dankbaarheid niet kunnen uitdrukken doormaken. Moederdag is ieder jaar weer

de dag waarop we onze waardering uiten voor alles wat onze moeders, van wie we houden, voor ons doen. Helaas ben ik niet in staat om zelfs een eenvoudig 'dankjewel' uit te spreken. Dat is treurig en ellendig. Ik weet zeker dat als een non-verbaal iemand zoals ik ineens vloeiend zou kunnen praten, de allereerste woorden die hij of zij zou zeggen zouden zijn: 'Heel erg bedankt voor alles, mama.' Vergeet alstublieft niet dat er jonge mensen zijn zoals ik, die ervan dromen dat er ooit een dag zal komen waarop ook wij die paar woorden kunnen zeggen.

2

'HET REGENT!'

Plotseling begon het, zomaar ineens, te regenen. Zodra mama het geluid van de regen hoorde, riep ze: 'Het regent!' en holde ze naar boven om het wasgoed van het balkon binnen te halen, zonder zelfs maar uit het raam te hebben gekeken. Ik keek alleen maar toe en maakte vast een wat afwezige indruk. Hieronder volgt een chronologische opsomming van wat er in mijn hoofd gebeurde terwijl dit alles plaatsvond:

- 1) Duizend geluidjes van spetter-spatter-spetter-spatter.
- 2) Ik vraag me af: *Wat zou dat voor geluid zijn?*
- 3) Mama roept: 'Het regent!' *Dan moet het geluid de regen zijn.*
- 4) Dus kijk ik uit het raam...
- 5) ... en kijk gebiologeerd naar de regen, maar terwijl ik kijk hoor ik niets meer. Het is net een close-up van regen in een stomme film.
- 6) Nu pas dringt het geluid van de regen tot me door.
- 7) Ik probeer het begrip 'regen' met het bijbehorende geluid te verbinden. Ik zoek naar gemeenschappelijke kenmerken van alle stortbuien die ik me kan herinneren en de regen die nu buiten neerklettert.